

The Place Of Âşık Veysel in Digital Culture: Instagram And Twitter/X Examples Of Social Media

Nilgün Türkmen^{1,a,*}

¹ Department of Turkish Literature and Language, Faculty of Letters, Sivas Cumhuriyet University, Sivas, Türkiye

*Corresponding author

Research Article

History

Received: 31/10/2023

Accepted: 20/11/2023

ABSTRACT

Âşık Veysel is one of the most important representatives of the Turkish minstrel tradition in the 20th century. The year 2023 marks the 50th anniversary of the death of the minstrel. At the same time, this period be considered almost the first quarter of the 21st century, when many changes and innovations are experienced in almost every field of life from technology to education, from art to economy. In this quarter century of radical and rapid changes in our socio-cultural life, the place of Âşık Veysel in cultural memories and in the eyes of the public will be tried to be determined and analysed through digital culture, the new cultural environment of the age. Some social media applications in the digital world were selected as the sample area for the subject. Digital culture is known as a place of creation, performance and transmission for the living minstrels. In this study, it is aimed to determine what kind of function(s) digital culture has similar to and/or different from the mentioned features for Âşık Veysel in particular and for Âşıks who are not alive in general. Data were collected by scanning the social media applications named Instagram and Twitter/X with the keywords determined. As a result of the analysis of the data obtained, on the one hand, the place of Âşık Veysel in the eyes of the people is revealed, and on the other hand, the functions of these practices for the deceased minstrels are mentioned with a special reference to Âşık Veysel.

Keywords: Âşık Veysel, tradition of minstrelsy, netlore/netnografi/digital culture, social media, instagram and twitter/X

Âşık Veysel'in Dijital Kültürdeki Yeri: Instagram Ve Twitter/X Sosyal Medya Örnekleri

Süreç

Geliş: 31/10/2023

Kabul: 20/11/2023

Öz

Âşık Veysel, Türk Âşıklık geleneğinin 20. yüzyıla damgasını vurmuş önemli temsilcilerinden biridir. 2023 yılı Âşığın vefatının 50. yıl dönümünü içermektedir. Aynı zamanda bu dönem, teknolojiden eğitime, sanattan ekonomiye hayatın hemen her alanında pek çok değişiklik ve yeniliğin yaşandığı 21. yüzyılın neredeyse ilk çeyreği sayılır. Bu çalışmada sosyo-kültürel hayatımızda köklü ve hızlı değişimlerin yaşandığı bu çeyrek asırda Âşık Veysel'in kültürel belleklerdeki ve halk nezdindeki yerinin çağın yeni kültür ortamı olan dijital kültür aracılığıyla tespit ve tahlil edilmesi hedeflenmektedir. Konu için dijital dünyadaki bazı sosyal medya uygulamaları, örneklem alanı olarak seçilmiştir. Dijital kültür, hayatta olan Âşıklar için işlevsel açıdan bir yaratım, icra ve aktarım yeri olarak bilinmektedir. Bu çalışmada özelde Âşık Veysel genelde ise hayatta olmayan Âşıklar için dijital kültürün bahsedilen özelliklerle benzer ve/veya onlardan farklı ne gibi işlev(ler)i olduğunun da tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Söz konusu amaçlar doğrultusunda Instagram ve Twitter/X adlı sosyal medya uygulamalarında belirlenen anahtar sözcükler ile taramalar yapılarak veriler toplanmıştır. Elde edilen verilerin incelenmesi neticesinde bir yandan Âşık Veysel'in halk nezdindeki yeri gözler önüne serilirken diğer yandan da bu uygulamaların Âşık Veysel özelinden hareketle hayatta olmayan Âşıklar için yükledikleri işlevlere değinilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Âşık Veysel, Âşıklık geleneği, dijital kültür, sosyal medya, instagram ve twitter/X

Copyright

This work is licensed under
Creative Commons Attribution 4.0
International License

^a ngun_turkmen@hotmail.com

<https://orcid.org/000-0002-6946-305X>

How to Cite: Türkmen, N, (2023) The Place Of Âşık Veysel in Digital Culture: Instagram And Twitter/X Examples Of Social Media, *CUJOSS*, 47 – Âşık Veysel Özel Sayısı: 105-116

Giriş

Âşıklık geleneği, kaynaklara göre 16. yüzyılda sözlü kültür ortamı içinde doğmuş (Çobanoğlu, 2000: 129) ya da şekillenmeye başlamıştır (Artun, 2009: 237; Düzgün, 2011: 265). Ancak gelenek zamana ayak uydurarak önce yazılı sonra ise elektronik kültür ortamlarında yaratılıp yaşatılarak sürekliliğini muhafaza etmiştir (Özdemir, 2008: 241-285). Geleneğin elektronik kültür ortamına geçişi ile her iki tarafı da kapsayan karşılıklı bir etkileşim meydana gelmiştir. Söz konusu etkileşim, bazı görüşlere göre gelenek üzerinde yapı ve işlev boyutlarıyla birtakım olumsuz değişim ve dönüşümler ortaya çıkarırken bazı görüşlere göre ise bu durum, sanılanın aksine geleneği besleyen bir dinamik olmuştur (Özdemir, 2008: 243-244; Çobanoğlu, 1999: 48). Bu dinamik yapının varlığında, dijital kültürün önemli kaynakları arasında sözlü kültür ortamının yer alması, etkin bir role sahiptir. Ong (1999: 15)'un elektronik kültür ortamı ile başlayan bu yeni çağı "İkincil Sözlü Kültür Ortamı" şeklinde adlandırması, dijital kültür/netlore/netnografi¹ ile sözlü kültürün söz konusu ilişkisine yönelik göstergelerden biri olarak anılabilir. Bu ilişki sayesinde dijital kültür, sahip olduğu geniş kitlelere ulaşma, hızlı yayılma ve ses getirme gibi özellikleri ile her şeyden önce sözlü kültürden aldığı olguların varlığından haberdar olunmasını sağlamaktadır. Aynı zamanda kültürel ürünlerin aktarımına da katkıda bulunmaktadır. Ancak dikkatlere sunulan genellikle bu yeni kültür ortamının beslediği/esinlendiği kaynağı, belli oranda da etkilemekte, değiştirip dönüştürmekte olduğudur. Dijital kültür-gelenek ilişkisinde kaygı ve konuyla ilgili eleştiriler çoğunlukla sözü edilen değişim ve dönüşümün geleneğe verdiği zarar(lar) yahut da bununla ilgili ihtimal(ler)i kapsamaktadır. Oysa dijital kültür sahası yani sanal dünya, dikkatli ve doğru kullanıldığında geleneğin yaratımı, icrası, aktarımı ve yaşatılması hususunda bir fırsat olarak da değerlendirilebilir (Türkmen, 2023).

İçinde yaşanan çağ, kültür bilimcileri bir anlamda kültür mühendisleri olmaya sevk etmekte hatta bunun gerekliliğini çeşitli vesilelerle hissettirmektedir (Özdemir, M., 2021b: 111). Kültür, canlı bir yapı olarak (Ekici, 2004: 18) doğduğu gibi değişip dönüşmeye ve şartlar oluştuğunda ise ölmeye/yok olmaya/ortadan kalkmaya mahkûmdur. Kültürü korumanın en etkili ve kolay yolu bilindiği gibi onu yaşatmaktır. Kültürel olguların yaşaması için kültürün sahibi olan halkın 7'den 70'e farklı yaş gruplarındaki üyeleri tarafından bilinmesi, benimsenmesi, uygulanması ve aktarılması önem arz etmektedir (Türkmen, 2012: 142). Sözü konusu bu çağda bahsedilen hususların hayata geçirilmesi, özellikle de kültürün çocuklar ve gençlere ulaştırılması gibi konularda geleneksel kültürün dijital kültüre yansıtılması bir ihtiyaca dönüşmektedir. İşte bu noktada bir halkbilimci aynı zamanda kültür mühendisi olma misyonunu da üstlenmeye hazır olmalıdır (Özdemir, M., 2021b: 111-112).

Halkbilimi uzmanlarına yüklenen yukarıda sözü edilen yeni misyon, kültürel olguların izini dijital kültürde sürme ve bu olguları dijital kültüre nasıl taşımak/aktarmak

gerektiği konusuna eğilmeyi zaruri kılmaktadır. Halkbiliminin ferdî ürünleri arasında yer alan ve çok yönlü yapısı dolayısıyla bir gelenek olarak değerlendirilen (Çobanoğlu, 1999) âşık edebiyatı, dijital kültürde halkbilimcilerin dikkatini çeken ve üzerine eğildikleri konulardan biridir. Âşıklık geleneğinin dijital kültürdeki yeri, görüntüsü ve seyri, bütüncül yahut kısmi yönleriyle çeşitli çalışmalarda ele alınıp irdelenmeye başlanmıştır². Geleneğin köklü geçmişi, kültürel yaşantıdaki kemiyet ve keyfiyeti, konuyla ilgili yapılması gerekenlerin boyutları hakkında fikir verir mahiyettedir. Bahsedilen mahiyet kapsamında dijital kültür, âşıklık geleneği için bir icra, yaratım ve aktarım mekânı olarak değerlendirilmektedir. Konuyla ilgili yapılan çalışmalarda âşıklık geleneğinin buradaki yansımalarına, görünürlüğüne yer verilmesi de ihmal edilmemelidir. Zira söz konusu görünürlük, halk hafızasının ve algısının tezahürü olma niteliğini de haizdir. Âşıklar, halkın duygu ve düşüncelerinin tercümanı olarak hareket etmiş ve kabul edilmişlerdir (Özdemir, N., 2021: 1037). Bu hakikatin çağımız toplumundaki yansıması hususunda bahsi geçen görünürlüğü konuyla ilgili genel bir fikir kaynağı şeklinde algılamak mümkündür.

Âşıklık geleneğinin 20. yüzyılda yetiştirdiği önemli ve geleneğin güçlü temsilcilerden biri olarak anılan Âşık Veysel, vefatının 50. yıl dönümünde hâlâ ününü koruyan bir halk şairi olarak kültürel belleklerdeki yerini korumaktadır. Söz konusu ün hem âşıklık geleneği içinde hem de halk hayatında hissedilmektedir. Veysel Şatıroğlu, sözlü kültür ortamında Âşık Veysel olarak doğmuş, oradan yazılı ve elektronik kültür ortamlarına varlığını sirayet ettirmiştir (Kaya, 2011: 35-37). Âşık Veysel, 21. yüzyılda elektronik kültür ortamının bir parçası olan dijital kültür sahasındaki görünürlüğü ile bir yandan kültürel hayattaki varlığını sürdürürken bir yandan da kültürel hayatın devamlılığında üstlendiği rolü muhafaza etmektedir.

Amaç ve Yöntem

Bu çalışmada Âşık Veysel'in 21. yüzyıl Türk toplumunun kültürel belleğindeki yerini dijital kültür ortamındaki varlığından hareketle tespit ve tahlil etmek amaçlanmaktadır. Söz konusu kapsamda önce Google arama motoruna bazı anahtar sözcükler yazılarak taramalar yapılmıştır. Tarama yapılacak sözcüklerin seçiminde âşığın ismi ile gerek dijital kültürde gerekse sözlü geleneğe ona ait yaygın bilinen şiirleri dikkate alınmıştır. Bu taramalar ile elde edilen nicel verilerden hareketle dijital dünyada Âşık Veysel'in görünürlüğü hakkında genel bir tablo ortaya konulması amaçlanmaktadır. Akabinde halk muhayyilesi ve kültürel belleklerde Âşık Veysel'e dair neler bulunduğunu tespit etmek için Instagram ve Twitter/X adlı sosyal medya mecralarında konuyla ilgili çeşitli taramalar yapılmıştır. Taramalardan elde edilen verilerin niceliği ve niteliğine dair bilgiler paylaşılarak analiz edilmektedir. Sosyal medya araçlarından sözü edilen uygulamaların seçilme nedeni, bu uygulamaların diğerlerine göre daha fazla kullanıcıya ve üyeye sahip olması (Kırık ve Altun, 2018: 115) dir. Deprem,

yangın, savaş, sosyal olaylar gibi çeşitli konularda kamuoyu oluşturmak veya duyuru yapmak için kullanılan sosyal medya hesapları arasında bu iki uygulamanın başı çektiği görülmektedir. Bahsedilen durum, çalışma için örneklem olarak Instagram ve Twitter/X'in belirlenmesindeki yönlendirici unsurlardandır. Aynı zamanda güncel içerik, paylaşım ve verilerin sözü edilen sosyal medya uygulamalarında daha fazla olması, içeriklerin kısa sürede geniş kitlelere ulaşması gibi nedenler de bu uygulamaların inceleme alanı olarak seçilmesinde etkili olmuştur. Zira tüm bu hususların dijital kültürde konuyla ilgili tespit ve değerlendirmeler hususunda daha genellenebilir sonuçlara ulaşılmasına kapı aralayacağı düşünülmektedir. Elbette genelde dijital kültür özelde ise sosyal medya verilerinin Âşık Veysel'in halkın gözündeki yerini birebir yansıttığını iddia etmek eksik veya hatalı bir yaklaşım olacaktır. Ancak elde edilen verilerin Âşık Veysel'in halk nezdindeki yerinin bir tezahürü ve konuyla ilgili fikir verici mahiyette olduğunu söylemek yanlış olmasa gerektir.

Âşık Veysel'in dijital kültürdeki görüntüsü/yeri

Âşık Veysel, temsilcisi olduğu gelenekteki tüm şiiirlerini hece ile söylemiştir (Kaya, 2011: 76). Âşığın şiiirlerinde ağız özelliklerini koruması hem yaşadığı çevrenin dilini hem de sanatını yansıtmaları özellikle de kafiye konusundaki hassasiyeti/dikkati açısından önemlidir (Kaya, 2011: 77). Sadece bu hususlardan hareketle dahi onun halka tercüman olmuş ve ulaşabilmiş bir şair olduğunu söylemek mümkündür. Yaşadığı toplumun ve kültürün bir parçası olduğu bilinciyle sanatını icra eden âşığın vefatından yarım yüzyıl geçmişken halkın gözündeki yerini görmek, onun etkisinin izlerini sürme ve sanatçı gayretinin halk nezdindeki karşılığını/yansımalarını görme/anlama noktasında genel bir tablo çizilmesini sağlayacaktır. Söz konusu tablo için halk hayatının farklı noktalarına bakmak mümkündür. Bunlardan biri olan dijital kültürde Âşık Veysel ile ilgili elde edilen veriler, onun halk muhayyilesinde ve belleğindeki varlığına dair genel bir görüntü aksettirmektedir.

Âşık Veysel'in dijital kültürdeki yerini anlamak amacıyla Türkiye'de yaygın kullanılan dijital arama motoru Google'a bazı sözcükler girilerek taramalar yapılmıştır. Bu taramalardan elde edilen sayısal veriler, konuya dair genel ve ön fikir edinmeyi sağlamaktadır. Google arama motoruna Âşık Veysel ile ilgili olarak yazılan çeşitli anahtar sözcükler ve karşılaşılan veri sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmektedir³.

Çizelge 1: Anahtar Sözcükler

Table 1. Keywords

Anahtar sözcük	Gösterilen veri sayısı
Âşık Veysel/Âşık Veysel ⁴	455.000/4.720.000
Kara toprak	15.900.000

Ayrılık günleri geldi dayandı	830.000
Cumhuriyet destanı	620.000
Sen bir ceylan olsan ben de bir avcı	534.000
Uzun ince bir yoldayım	365.000
Güzelliğin on para etmez/Güzelliğin on par'	211.000/54.100

Aşkın beni elden ele gezdirdi	124.000
Dostlar beni hatırlasın	70.700
Bilmem hayâl miydi yoksa düş müydü	69.700
Beni hor görme kardeşim	69.300
Ben gidersem sazım sen kal dünyada	12.400
Anlatmam derdimi dertsiz insana	12.300
Derdimi dökersem derin dereye	9.800
Senlik benlik nedir bırak	9.690
Salınıp giderken boyunu gördüm	9.350
Bir ulu ağaçtan bir yaprak düşse	8.690
Saklarım gözümde güzelliğini	7.690
Türk'üz Türk'ü çağırınız	7.270

Tablodaki verilerden Âşık Veysel'in dijital kültürde azımsanmayacak bir tanınırlığa sahip olduğu söylenebilir. Zira bazı popüler sanatçıların adı girildiğinde elde edilen veri sayıları ile Âşık Veysel'in veri sayıları arasında çok büyük farklar bulunmadığı gibi nicel üstünlüğün Âşık Veysel lehine olduğu örnekler de mevcuttur⁵. Dijital dünyada Âşık Veysel hakkında vefatının üzerinden yarım asır geçmesine rağmen hayatta olan ünlü sanatçılarla neredeyse eşit oranda veri girişinin yapılmasını, ona olan ilginin göstergelerinden biri saymak yanlış olmasa gerektir. Google'daki bu genel tablo, sosyal medya taramalarında elde edilen verilerle de aşağı yukarı örtüşmektedir.

Instagram'da Âşık Veysel

Instagram'da Âşık Veysel'in görünürlüğünü anlamak için yapılan taramalar ile elde edilen veriler "etiketler", "ses"/video kayıtları, "reels", "yerler" ve "hesaplar"⁶ başlıkları altında yer almaktadır⁷. Hesaplar içinde okul isimleri, "asikveysel.ilkokulu", "sivasasikveysel_ortaokulu", "aveysel.anadolu" vb. şeklindedir. İtiraf sayfaları, "asikveyselitirafke", "sarkislaasikveyselitiraf", "asik.veysel.itiraf0660" vb.'dir. Özelde Âşık Veysel genelde ise âşıklık geleneği ve Türk halk müziği hakkında paylaşımlar yapan hesaplar,

“asikveyselkulturderneği”, “asik_veysel”, “veyselin_sayfasi”, “asikveyselofficial”, “avsatiroglu”, “asikveyselasik”, “_asik_veysel_” vb. biçiminde yer alır. Bunların dışında bireysel, özel kişilere ait “asik_veysel6565”, “veysel_asik”, “asikveysel120”, “asik_veysel_”; mekân, “meyhane1960asikveysel”, “asikveyselmahallesi” vb. hesaplar vardır. Hesap yekûnu içinde en büyük hacim okullar ve okullarla ilgili olarak açıldığı düşünülen itiraf sayfalarına aittir. Bireysel/özel kişilere ait hesaplarla mekân hesapları sayıca en az olanlardır. Bazı hesaplarda hiçbir paylaşım yapılmamıştır. Dolayısıyla bu hesapların neden açıldığı belli değildir. Âşık Veysel, âşıklık geleneği ya da Türk halk müziği ile ilgili paylaşım yapan hesaplarda genellikle şiirler, türkü videoları, ses kayıtları, konser, etkinlik duyuruları vb. hakkında gönderiler yer almaktadır. Bunların bir kısmı Âşık Veysel’le ilgilidir. Hesaplardaki gönderi sayıları çoğunlukla 50’nin altındadır. Gönderilerin yorum, beğeni ve görüntülenme sayıları düşüktür. Buradan hareketle bu hesaplarda etkileşimin fazla olmadığını, gönderilerin çok geniş kitlelere ulaşmadığını söylemek mümkündür.

Instagram’da “asikveyselitiraf” başlığını ve bu başlığın çeşitli kombinasyonlarını içeren “Âşık Veysel itiraf” manasında yer alan 11 tane hesap tespit edilmiştir. Söz konusu hesaplar incelendiğinde Âşık Veysel adını taşıyan okullardaki öğrencilerin bu hesaplarda paylaşımlar yaptığı anlaşılmaktadır⁸. Büyük çoğunluğu gizli olan bu hesaplar, takip isteklerini kolay kabul etmemektedir. Bu hesaplarda genellikle kişilerin kendileri, Âşık Veysel adını taşıyan mekânlar, bu mekânlarda yaşadıkları ya da buralarda bulunan kişiler ile ilgili itiraf mahiyetindeki paylaşımları ve mesajları içerik olarak yer almaktadır.

Instagram’da yapılan “asikveysel” taramasında Âşık Veysel’e ait şiirlerin, onun sesinden söylenen türkü formları ile reels videolarında kullanıldığı tespit edilmiştir. Âşık Veysel’e ait “ses” kaydı şeklinde kullanılan şiirlerin/türkülerin ve bunların kullanıldığı reels videosu/fotoğrafların sayıları aşağıdaki gibidir:

Çizelge 2: Şiir ve Video Sayıları
Table 2. Number of Poem and Videos

Şiir ⁹	Reels	videosu
Kara toprak/Dost dost diye nicesine sarıldım	7.803/872	
Dostlar beni hatırlasın	2148	
Beni hor görme kardeşim	719	
Mecnunum Leylamı gördüm/Mecnun’um Leyla’mı	625	
Anlatmam derdimi	502	
Gönül	130	
Kızılmak seni seni	59	

“Kara Toprak” şiiri/türküsu eşliğinde hazırlanan reels videoları, sayıca ilk sırada yer almaktadır. Bu durum, Google arama motorunda çıkan sonuçlarla örtüşmektedir. Google’da Âşık Veysel’in şiirleri içerisinde en fazla veri sayısı, halk arasında genelde “Kara Toprak/Toprak” olarak anılan şiirine aittir. Bu verilerden hareketle Âşık Veysel’in şiirlerinden halk hafızasında en geniş yer kaplayan ya da halkın aklına ilk gelen şiirin “Toprak” olduğunu söylemek mümkündür. Şiirin/türkünün kullanıldığı videoların içeriklerine bakıldığında daha çok toprağın işlenmesi, tarım mahsulleri, tabiat ve ölüm temaları öne çıkmaktadır. Şiirin muhtevasının video içerikleri ile örtüşmesine dikkat edildiği anlaşılmaktadır.

“Dostlar Beni Hatırlasın” şiirinin kullanıldığı video içeriklerinde şunlar yer almaktadır: Kaybedilen/ölen tanıdık/akrabalara; eski yıllara/eşyalara/dönemlere; mekânlara/memlekete vb. duyulan özlem ve Âşık Veysel’i anma.

“Güzelliğin On Para Etmez” şiirinin/türküsunün kullanıldığı videoların genelinde şiirde geçen 10 paranın ne olduğundan bahseden ve bunun görseli olduğu iddia edilen paraya yer verilmektedir. Bazılarında ise Âşık Veysel’in fotoğrafları kullanılarak âşık yâd edilmektedir.

“Gönül” başlığı altında âşığın “Gönül Sana Nasihatim” dizesiyle başlayan şiirine/türküsunüne yer veren videolar paylaşılmaktadır. Videoların genelinde nostaljik paylaşımlar yapılmaktadır. Bazı videolarda ise Âşık Veysel’in fotoğraf veya illüstrasyonları eşliğinde vefat ya da doğum yıl dönümü münasebetiyle âşık anılmaktadır. Benzer içerikler “Anlatmam Derdimi” adı ile anılan şiirinde de mevcuttur.

“Mecnun’um Leyla’mı Gördüm” türküsu Âşık Veysel’e ait değildir (Tutu, 2008: 491). Ancak Instagram’da ona ait olduğu sanılmaktadır. Yukarıdaki tabloda yer alan reels videolarında türkünün onun seslendirdiği formu kullanılmaktadır. Beğenildiği için türkünün farklı içeriklere sahip reels videolarında kullanıldığı anlaşılmaktadır. “Kızılmak Seni Seni” adıyla yer alan “Bahar Gelir Kudurursun” şiiri ile hazırlanan reels videolarında görsel içerik, genellikle Kızılmak manzarasıdır. Âşığın “Beni Hor Görme Kardeşim” şiiri, eserin muhtevası ile uygun anlam içeriğine sahip videolarda kullanılmaktadır. Kibrin, üsten görmenin/bakmanın yanlış bir tutum olduğu düşüncesi, video içeriklerinden ve paylaşımlardan anlaşılmaktadır.

Instagram’da, etiket¹⁰ olarak yer alan başlıklardan örnek olarak şunlar verilebilir: #asikveysel (37900+ gönderi), #asikveysel (89700+ gönderi), #asikveysel (5000+ gönderi), #asikveysel (1000+ gönderi), #asikveysel (1000+ gönderi), #asikveyselşatiroglu (19,100+ gönderi); #asikveysel (100+ gönderi) vb.; 100’den az gönderi paylaşılan etiketler: #âşıkveysel, #asikveysel, #asikveysel, #asikveyselrahmetleaniyoruz, #asikveysel126yaşında vb.

Etiketlerle yapılan paylaşımların daha fazla kişi ile etkileşime girdiği görülmektedir. Bu gönderilerin bazıları “trtmuzik”, “sabahatakkiraz”, drmuzikk” gibi bireye, kurum ve kuruluşlara ait resmî hesaplara; bazıları ise “bil.mukabele”, “tekkupelim”, “sadevokal” gibi bireysel, gerçek ya da sahte olduğundan emin olunamayan hesaplara aittir. Etiketli paylaşımların çoğunluğu, Âşık Veysel’in doğum ya da ölüm yıldönümlerindeki mesajlar/gönderiler hakkındadır. Onunla ilgili bir anının, ona ait bir şiirin paylaşıldığı gönderilerde de bu etiketler kullanılmaktadır. Etiketlerle, içeriğe dikkat çekmenin hedeflendiği değerlendirilmektedir.

Instagram’da Âşık Veysel’le ilgili paylaşımlar arasında en fazla görüntülenen, beğeni ve yorum alanlar reels videolarıdır. Bu videolarda içerikler çeşit arz etmektedir. Ona ait şiirlerin seslendirilmesi, türkülerin okunması, hayatı hakkında hikâyelerin anlatılması ve bireysel video kayıtlarında arka fonda Âşık Veysel’e ait bir parçanın kullanılması, reels videolarının içeriğini oluşturan unsurlardandır. Bu kapsamdaki videolar içinde tespit edilebildiği kadarıyla en yüksek izlenme oranı, Leman Sam konserinde âşığın “Uzun İnce Bir Yoldayım” türküsünü seslendiren müzisyen Giovanca’nın performansına ait videodur. Video 2.8 milyon izlenme, 108 bin beğeni sayısına ulaşmıştır¹¹. Benzeri şekilde reelsler yani ünlü isimlere ait Âşık Veysel türkülerinin/şiirlerinin seslendirme videoları, diğerlerine göre izlenme ve beğeni sayısı yüksek olanlardır. Bu videolara yapılan yorumların geneli Âşık Veysel’in güçlü bir âşık olduğu, sözlerinin doğruluğu, ona duyulan özlem, sevgi ve hasret hakkındadır.

Instagram’da bazı hesaplar tarafından reels videosu şeklinde hazırlanmış Âşık Veysel’le ilgili kısa hikâyelerin anlatıldığı gönderiler de bulunmaktadır. Bu kapsamda Âşık Veysel’in hayat hikâyesinde yer alan anekdotların gerçek olmadığı ve bunların Âşık Veysel’e atılmış bir iftira olarak görüldüğüne dair paylaşımlar yapılmaktadır. “trtrsiv” Instagram hesabında Âşık Veysel’in ölüm yıldönümü vesilesiyle paylaşılan postun altına yazılan bazı mesaj içerikleri, farklı hesapların paylaşımlarında da karşılaşılan örneklerdendir. Mesajlarda genel olarak paylaşımın içeriği, niteliği ve işlevi hakkında değerlendirmelerde bulunmak, bilgi vermekten ziyade bazen doğrudan konuyla ilgili bazen ise konu dışı bireysel duygu ve düşünceler paylaşılmaktadır. Bu paylaşımlarda yer alan bilgiler için paylaşımı yapan kişilerde kaynak gösterme tutumu ya da kaygısı görülmemektedir.

“Âşık veyselle atılan iftira önce temizlenmeli kaçan karısına para verecek kadar gurursuz bir insan değilmiş kendisi ayrıca ailesi ona bir hakaret sayıyor eskiden çekilmiş bir filmde senaryo öyle yazılmış diye öyle biliniyor gerçeğe asılsız” (“m*****z” instagram hesabı).

Hesap sahibinin “iftira” ve “gurursuz”luk olarak nitelendirdiği anı¹², bazı yazılı kaynaklarda mevcuttur (Öz’den akt. Kaya, 2011: 25)¹³. Ancak konuyla ilgili olarak

torunu Gündüz Şatiroğlu, olayın gerçek olmadığına dair açıklamalarda bulunmuştur (URL-1). “dogrula”, adlı Instagram hesabında Sunay Akın’ın anekdotu anlattığı videosundan hareketle, olayın doğru olmadığı ile ilgili bir gönderi paylaşılmıştır. Bu durum, gerek dijital kültürde gerekse sözlü kültürde hakikatin varlığına dair kafa karışıklıklarına neden olmaktadır. Zira bu gönderinin altındaki bazı yorumlarda bunun gerçekliğine inanan ya da inanmak isteyenlerin mesajları da vardır.

“Eşi başkasına bakınca öldürülenlere o kadar alışmış ki toplum onu böyle güzel biten hikayeler duyunca yalana veya başka birseye bağlanıyor geçmiş kan gölüne dönmüş bir toplumdanda farklı bir şey beklenmez zaten” (“f*****n” adlı instagram hesabı).

“@f*****n iyi yorumdu... buradaki en sağlam yorum olabilir yani... maalesef tepitin doğru... yalan olsa bile hikaye o kadar insani ki insanın inanası geliyor...” (“a*****1” adlı instagram hesabı).

“@f*****n aslında teknik olarak, hikayegerçek midir yoksa değil midir konusundan bağımsız bence Âşık Veysel aynen dediğin gibi yüce gönüllü bir insan... çok da farketmiyor yani... bu hikayedeki yüce gönüllü karaktere ilham bile vermiş olabilir... aldatılmayı kimse hakketmese de herkes insanca muameleyi, en azından insanca bir ayrılmayı hakketiyordur muhakkak” (“a*****1” adlı instagram hesabı).

Doğası gereği dijital kültürde hakikat, bireysel algı, düşünce, kabul, anlayış ve duygulara göre kolayca değiştirilebilmektedir (Özdemir, Y., 2021; Uçar, 2023). Bu örnekteki gibi durumlarda tanınmış kişiler, güvenilir olarak görünen yazılı kaynaklarda var olan bilgileri, dijital kültürde paylaştıklarında ve bunun akabinde yine dijital kültürde söz konusu iddianın/bilginin tersine dair veriler sunulduğunda anlatıcılar ve hikâye kahramanları, destek mesajlarının yanı sıra ağır ithamlar ve eleştirilerle de karşılaşabilmektedir. Dolayısıyla dijital kültürde paylaşılan bilgiler konusunda infiale neden olmamak, eksik/yanlış bilgilendirmemek gibi kaygılarla suhulet ve titiz bir tutum sergileyerek hareket etmek gerekmektedir.

Instagram’da ve Twitter/X’te Âşık Veysel ile ilgili dikkat çeken bir başka husus, âşığa ait olduğu iddia edilen şiirlerdir. “z*****3” adlı Instagram hesabının gönderisinde bir dörtlük, Âşık Veysel’in adı ve görseli ile birlikte paylaşılmaktadır. Bu paylaşım sadece adı geçen kullanıcı hesabında görülmemektedir. Dijital dünyada yaygın karşılaşılan bir gönderidir. Ancak şiir aslında Âşık Veysel’e ait değildir. İnternette yapılan taramalar neticesinde şiirin Veysel Şimşek adlı bir kişiye ait olduğu anlaşılmaktadır (URL-2). Şiir, V. Şimşek adına bir internet sitesine (URL-2) 05.01.2013 tarihinde kaydedilmiştir. Şiirin tamamı şu şekildedir:

Bozuk düzen bozuk terazi tartı,
En yakın dostlarım dönüyor sırtı,
Ne kadar zorlaştı yaşamın şartı,
Düşman belli değil dost belli değil.

Para hükümdardır çiziyor rota,
Güven olmaz iki ayaklı ite,

En yakın dostlarım düşmandan öte,
Düşman belli değil dost belli değil.

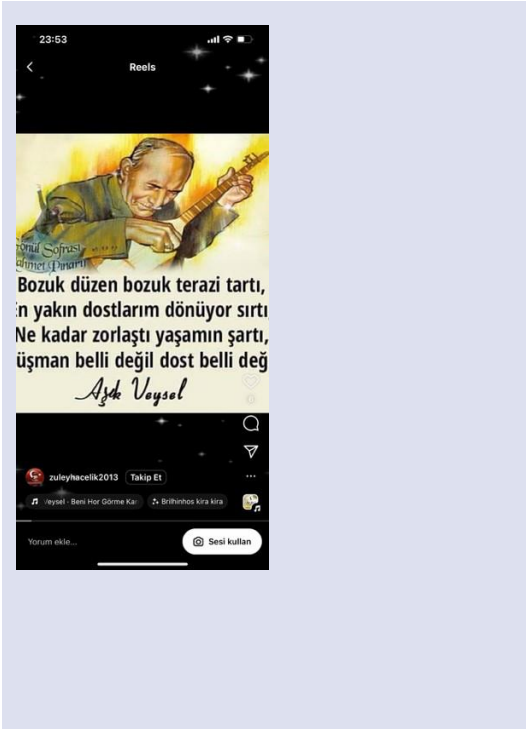
Dost sanarsın dağdan inen ayıyı,
Kedilerden korkan kabadayıyı,
Yüze güler arkadan kazar kuyuyu,
Düşman belli değil dost belli değil.

Öküz haylaz çekmez ne yapsın düven,
Fakirksen yoksulsan bulunmaz seven,
Bu azgın nesilin neyine güven,
Düşman belli değil dost belli değil.

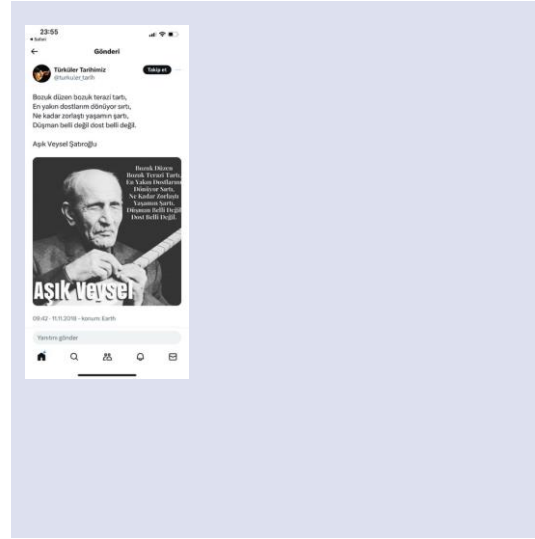
Çulsuz kavuşursa üç beş kuruşa,
Gider senle rekabete yarışa,
Sen aldanma her insanda duruşa,
Düşman belli değil dost belli değil.

En gerçek insana kurban olayım,
Hainden dost olmaz yalnız kalayım,
Kavun karpuz değil ki seçip alayım,
Düşman belli değil dost belli değil.

Veysel der ki; Ben dostlardan yılmıyım,
Hep seçerim ben bu işde çılgınım,
Dostlar dalım budar şimdi solgunum,
Düşman belli değil dost belli değil. (URL-2).

Görsel 1: @z*****3'a ait paylaşımın görseli.
Figure 1. Figure that sharing from @z*****3

Görsel 2: @t*****h'e ait paylaşımın görseli
Figure 2. Figure that sharing from @t*****h

Dijital kültürde şiir, genel olarak Âşık Veysel'in adıyla dolaşıma sokulmuştur. Ancak şiirin tam metninin paylaşıldığı web sayfasında (URL-2) bir kişi tarafından şiirin Veysel Şimşek'e ait olduğunun öğrenildiği ve bu bilgi doğrultusunda paylaşılmak istendiği belirtilmektedir.

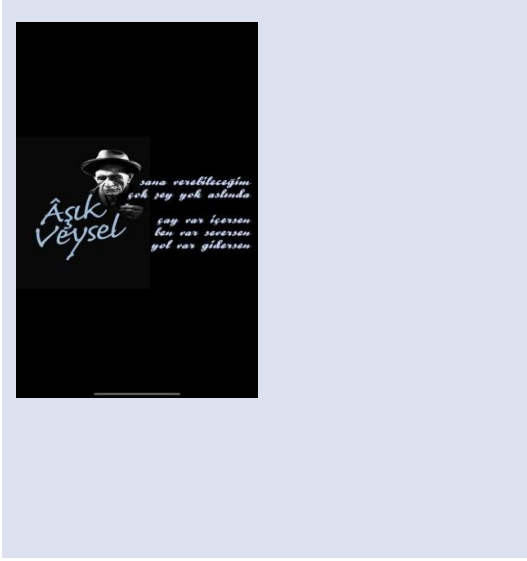
"Kadir Ünlü

Bir arkadaşım bu şiiri Aşık Veysel'in olarak paylaşmıştı, çok beğendim ve besteledim, bi araştırayım dedim şiir sizinmiş, sizin adınızla paylaşabilirim veya kaldırayım selamlar iyi günler" (URL-2).

Yukarıdaki durumun benzeri örneklere âşıklık geleneğinde de rastlanmaktadır. Aynı adı veya mahlası kullanan âşıkların şiirlerinin gelenekte birbirine karıştırıldığı vakidir. Örneğin Ercişli Emrah'ın şiirleri, uzun yıllar boyunca Erzurumlu Emrah'ın gibi gösterilmiştir. Uzmanların titiz çalışmaları neticesinde iki âşığın şiirleri ayırt edilmeye başlanabilmiştir (Sakaoğlu, 1987: 6-7). Sözlü kültür geleneğinden aşına olunan bu durum, dijital kültürde Veysel Şimşek'e ait olan şiirin Âşık Veysel'in zannedilmesi şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Ancak siber âlemde yayılımın hızlı olması ve gerçekliğin/hakikatin çok önemsenmemesi (Özdemir, Y., 2021; Uçar, 2023) sebebiyle düzeltmenin yapılması, doğrunun kabul ettirilmesi biraz daha güçtür. Çok kademeli, kompleks ve zaman alıcı bir iş olmasının yanı sıra dijital dünyada hakikatin önemsiz görülmesi, meselenin çözümünü zorlaştıran ve karıştıran sorunların başında gelmektedir. Çözüm noktasında yanlış paylaşımların tespit edilmesi, paylaşımın sahip(ler)ine ulaşılması, doğrusunun kabul ettirilmesi ve sonrasında bu hakikatin kamuya gönderi sahipleri tarafından da paylaşılması gerekmektedir. Üzerinde durulduğu takdirde dijital kültürde hakikatin, kolay olmamakla birlikte, daha fazla önemsenmesinin yolunun açılacağı düşünülmektedir.

Âşık Veysel ile ilgili Instagram ve Twitter/X'te yer alan yanlış paylaşımlardan biri de ona aitmiş gibi gösterilen bir

söz dizisi ile ilgilidir; “Benim sana verebileceğim çok şey yok aslında / Ben var seversen, / çay var içersen, / yol var gidersen.” (Özdemir, Y., 2021: 47-48).

Görsel 3: @m*****'e ait paylaşımın görseli
Figure 3. Figure that sharing from @m*****

Görsel 4: @z*****'a ait paylaşımın görseli.
Figure 4. Figure that sharing from @z*****.

Yukarıdaki örnekte V. Şimşek'e ait olan şirin Âşık Veysel'in sanılmasından farklı bir durum söz konusudur. Şimşek'e ait şirin geneli, özellikle ilk dördlüğü dikkatli davranılmaz ya da Âşık Veysel'in üslubu ve edası iyi bilinmezse kolaylıkla Âşık Veysel'e mal edilebilir. Şiirin

sahibinin adının Veysel olması ve şirin son dördlüğünde mahlas olarak Veysel adını kullanması, karışıklığı ortaya çıkaran bir diğer sebeptir. Ancak “Sana verebileceğim çok şey yok aslında” sözleri ile başlayan ifadelerin Âşık Veysel'e ait olamayacağını anlamak daha kolaydır. İfadelerdeki konu, söyleyiş tarzı Âşık Veysel'i az çok tanıyan birisine dizelerin âşığa ait olmayacağını tabiri caizse bağırılmaktadır. Lakin paylaşımlarda önemli olan hakikat değil de popülerlik, beğenilmek, geniş kitlelere ulaşabilmek, kabul görmek, etkileşime girmek gibi düşüncelerse dizelerin ortaya koyduğu gerçek anlamsızlaşacaktır.

Instagram'da yer alan içeriğe aynıyla Twitter/X'te de rastlanmaktadır. Bu paylaşım, Tarkan gibi tanınmış isimlerin hesaplarında dahi kendine yer bulmuştur (Özdemir, Y., 2021: 47). Paylaşımın farklı sosyal medya mecralarında kullanılması, bilginin sosyal medyada resmî hesaplar tarafından paylaşımı, dolaşımı hızlandıran ama tersi oranda da bilginin doğruluğa duyula(cak)n şüpheyi azaltan bir etkiye sahiptir. Dolayısıyla siber dünyada resmî kurum kuruluş hesaplarının yöneticileri, tanınmış, bilinen kişiler ile onaylanmış hesapların sahipleri, gönderilerinde paylaştıkları bilgilerin doğruluğu konusunda daha titiz araştırmalar yaparak hareket etmeye çalışmalıdır. Aksi durumda yanlışın/gerçek dışının yayılma, doğru kabul edilme/sanılma ve benimsenme oranlarında bir artışa neden olunması kaçınılmazdır.

Twitter/X'te Âşık Veysel

Twitter/X, bir sosyal medya mecrası olarak Instagram ile hemen hemen benzer özellikler gösterse de kullanım açısından uygulamanın halk nezdinde farklı işlevler yüklediği anlaşılmaktadır. Uygulamalardan Instagram'ın daha fazla görsel malzeme paylaşımı için kullanıldığı, Twitter/X'in ise ağırlıklı olarak kısa metinler halinde yazılmış mesaj paylaşımları için tercih edildiği bilinen bir gerçektir. Her iki uygulama da aslında benzer paylaşımlara izin vermektedir. Ancak kullanımda halk tarafından böyle bir tercih farkı, içerikler incelendiğinde göze çarpmaktadır. Bu yapısal/kullanımsal farkları nedeniyle Twitter/X'in belirli konu/olay/olgu/durum/kışi vb. hakkındaki haber, görüş ve düşüncelerin hızlıca paylaşıldığı ve yayıldığı bir mecra olarak öne çıktığını ifade etmek mümkündür. Söz konusu durumdan burada paylaşılan Âşık Veysel'le ilgili gönderiler de nasibini almaktadır. Twitter/X, özellikle Âşık Veysel'in doğum ve ölüm yıl dönümlerinde açılan “#aşıkveysel”, “#asıkveysel”, “#aşıkveysel”, “#asıkveysel” vb. başlıklar altında verilen gönderilere ev sahipliği yapmaktadır. Sözü edilen dönemlerde resmî ya da gayr-i resmî hesaplar, Âşık Veysel'i anma içerikli mesajlar paylaşmaktadır. Mesaj içeriğinde Âşık Veysel'in şiir/dize/dörtlüklerine sıklıkla yer verilmektedir. Bu vesileler dışında herhangi bir konu/olay/olgu/durum vb. hakkında, bun(lar)a uygun düşen Âşık Veysel'e ait dize veya dördlük, gönderilerde mesaj olarak paylaşılabilir. Söz konusu kategorideki gönderiler, genellikle “#ÂşıkVeysel” ve türevleri şeklindeki başlıkların

altına yazılan kısa mesajlardan oluşmaktadır. Bu tür paylaşımlara örnek olarak şu mesajlar verilebilir:

“yüzü güzel olana kırk günde doyersin da/Gönlü güzel olana kırk yılda doyamazsın” #aşıkveysel (@S*****4).

“Şu geniş dünyaya sığmayan gönül,/Şimdi bir odaya kapandı kaldı” #AşıkVeysel (@k*****s).

“Cahil insan Gül ise De Koklama...” #AşıkVeysel (@f*****r).

Âşık Veysel’in Twitter/X’te dize ve dörtlükleri en sık paylaşılan şiirlerinden bazıları şunlardır: Uzun İnce Bir Yoldayım, Kara Toprak/Dost Dost Diye Nicesine Sarıldım¹⁴, Güzelliğin On Par’etmez, Dostlar Beni Hatırlasın/Ben Giderim Adım Kalır, İstemem Dünyanın Saltanatını. Instagram ile Twitter/X’te Âşık Veysel’in hemen hemen aynı şiirlerinin ya da şiirlerinden dize/dörtlüklerin paylaşıldığı görülmektedir.

Instagram’da olduğu gibi Twitter/X’te var olan hesapların benzer şekilde kategorize edilmesi mümkündür. Twitter/X’in Instagram’dan bu konudaki farkı, itiraf sayfası niteliğinde hesaplara rastlanmamasıdır.

Âşık Veysel’le ilgili yanlış ve eksik bilgiler, Instagram’da olduğu gibi burada da yer almaktadır. Twitter/X’te de ona ait olmayan ancak onunmuş gibi gösterilen şiir/dörtlük bulunmaktadır. Söz konusu şiirler büyük oranda Instagram’da karşılaşılanlarla benzerdir. Ancak Instagram’da göremediğimiz Twitter’da karşımıza çıkan Âşık Veysel’in zannedilen ya da şiirlerine ait bazı dizelerin yanlış yazıldığı paylaşımlar tespit edilmiştir. Konuya açıklık getirmek için verilebilecek örnekler ve bunlarla ilgili doğrular şu şekildedir:

Yanlış: “Bendeki sevgin olmasa güzelliğin beş para etmez” #AşıkVeysel (@1*****e),

Doğrusu: “Güzelliğin on par’etmez / Bu bendeki aşk olmasa (Kaya, 2011: 152).

Yanlış: “İnan sana değil kastım, / cahille sohbeti kestim” #AşıkVeysel (@A*****0),

Doğrusu: “İnan değil sana kastım / Cahille sohbeti kestim” (Hüseyin Karakuş’un Güldeste türküsünün sözlerinden) (URL-3).

Dijital kültürde Âşık Veysel ile ilgili olarak paylaşılan veriler arasında yer alan eksik veya yanlış bilgiler, sanal dünyanın gerçeklik algısı ya da gerçeklikle ilişkisiyle doğrudan bağlantılıdır. Sanal âlemde gerçeklik, ciddi oranda bozulmuş halde ve daha vahimi bozulma umursanmaz, önemsenmez bir boyuttadır. Uçar’a göre bu bozulma, sanal dünyanın bir parçası olan dijital uygulamalar, araç ve ortamlar sebebiyledir. Bu ortamların sunduğu yoğun bilgi bombardımanı, sanal dünyada bulunanların başını döndürerek olgu/olay/durum/nesnenin kavranmasını güçleştirmektedir. Bir süre sonra sanalda yer alan verilere

inanmak için sadece verinin orada bulunması ve görülmesi yeterli gelmeye başlamaktadır. Bunun neticesinde zamanla entelektüel kapasitesi zayıflayan insan, farkına bile varmadan hakikatten fersah fersah uzağa savrulmaktadır (Uçar, 2023: 14-22). Kısaca dijital dünyada gerçeklik, verinin dolaşımında olup olmaması, ne hızla paylaşıldığı, kaç kişiye ulaştığı ve/veya kaç kişi tarafından görüldüğü, beğenildiği ile ilgilidir. Araştırmacılar (Özdemir, Y., 2021: 54-56; Uçar, 2023: 23-24), söz konusu duruma eğilmenin ve konuyu tartışmanın sanal dünyadaki dolayısıyla da dijital kültürdeki bilgi kirliliğine karşı bilinçlenmenin sağlanmasına aynı zamanda da bahsedilen hakikatten uzaklaşma ya da kopuşun önlenmesi, durdurulması yahut fark edilmesine katkıda bulunacağı kanaatindedir.

Yanlış bilginin yoğun bir şekilde dolaşıma girdiği sosyal medya ve internet dünyasında bundan Âşık Veysel’in de nasibini aldığı anlaşılmaktadır. Popüler kültürde karşımıza çıkan bazı sözlerin Âşık Veysel’e mal edilerek verildiği örneklere nispi fakelore¹⁵ olarak bakılabilir. İcat edilmiş geleneğin çok sayıda örneğine ve versiyonuna rastlandığı, hatta doğasının söz konusu yapay folkloru üretmeye müsait olması sebebiyle orijinal ürünün bile bu etkiden kaçınmadığı dijital kültür ortamlarında folklore ile fakelore iç içe geçmiş durumdadır. Söz konusu durumun ortaya çıkmasında iki temel nedenin bulunduğu düşünülmektedir. Bunlardan biri cehalet, diğeri ise bilinçli bir tercihtir. Cehalet, bilgi eksikliği ya da bilgisizlik, yapay folklorun/geleneğin dijital kültürdeki varlığının önemli nedenlerindedir. Doğru bilgiyi vererek bu durumun önüne geçmek, eksik bilgileri tamamlayıp yanlış düzelterek kısaca toplumsal bilgi ve bilinç düzeyini arttırarak bunu engellemeye veya en aza indirmeye gayret etmek mümkündür. Şayet sözü edilen sahte geleneğin ortaya çıkarılmasının sebebi bilinçli bir tercih ise burada meselenin hâlli ve nedenleri biraz daha kompleks bir yapıya bürünmektedir. Bilinçli tercih, yanlış tanıtma, aktarma, menfaat elde etme gibi art niyet; bir düşünceyi desteklemek, kabul ettirmek, nabız yoklamak, kamuoyu oluşturmak gibi propaganda; menfaat; özgüvensizlik vb. nedeniyle kendisine ait olanı bir başkası üzerinden kamuya açmak amacıyla doğrudan alakalı olabilir. Tüm bu hususlar, fakelore’un dijital kültürde açığa çıkmasının diğer nedenleri arasında sayılabilir. Dorson (2007)’un küçümsediği “icat edilmiş gelenek” olgusuna Kirshenblatt-Gimblett (2007), uygulamalı halkbilimi nazarıyla bakmakta ve folklorun bu alana doğru bir şekilde taşınması konusuna dikkatleri çekmektedir. Dijital kültürde sahte geleneğin tamamen önüne geçmenin zorluğu düşünüldüğünde Kirshenblatt-Gimblett’in yaklaşımıyla hareket etmek kanaatimizce daha makul ve gerçekçi bir çözüm gibi hâsil olmaktadır.

Sosyal medya uygulamalarının Âşık Veysel özelindeki işlevsel özellikleri

Özelde Âşık Veysel genelde ise hayatta olmayan âşıklar için dijital kültür, âşıkların sanatının tüketim-aktarım/yeniden üretim ortamları olarak öne çıkmaktadır.

Bizatihi üretim bu kategorideki âşık(lar) için dijital kültürde mümkün değildir. Ancak kimi zaman âşıkların kendileri ile ilgili bilgiler kimi zaman ürünleri/eserleri kimi zamansa icraları nitelik veya nicelik yönüyle dijital kültürde yeniden yaratım/üretim sürecine uğrayabilmektedir (Özdemir, 2017: 158). Yaşayan âşıklar için ise dijital kültür, hayatta olmayan âşıklarinkinden farklı işlevleri de ihtiva etmektedir. Söz konusu farkın temelinde dijital kültür ortamının âşıklar için önemli bir icra ve tüketimin yanı sıra üretim/ilk yaratım mekânı (Özdemir, N., 2021: 1013) olması yatmaktadır. Âşık Veysel örneğinden hareketle sosyal medya uygulamalarının yaşamını yitirmiş âşıklar özelinde üstlendiği işlevleri, psikolojik, sosyo-kültürel, siyasal ve ekonomik olmak üzere dört temel kategori altında ele almak mümkündür.

Sosyal medya, Âşık Veysel'in hayatı, sanatı ve eserleri ile ilgili paylaşımlar aracılığıyla psikolojik birtakım işlevleri yerine getirmektedir. Âşığa ait şiirlerin sözleri, insanların duygu ve düşüncelerine tercüman olması için sosyal medyada paylaşılmaktadır. Sözlerin gücü ile sosyal, siyasal mesajlar veren insanlar rahatlamaktadır. Gönderi ve mesajlar vesilesiyle kendileri gibi düşünen insanlardan haberdar olmakta ve onlarla sanal âlemde konuşup sohbet etmektedir. Kimi zaman ise bastırılmış duygularını ve öfkelerini gönderilerin altına yazdıkları yorumlarla dışa vurup rahatlamaktadır.

Sosyal medya, halk olma bilincini ve farkındalığını bireye hatırlatma işlevini bazen açık bazen ise örtülü bir şekilde gerçekleştirmektedir. Gönderilerde paylaşılan bir Âşık Veysel şiiri ya da türküsü, ortak bir değeri hatırlatabilmektedir. Aynı kültür potasında yoğrulmuş bireyler olma hakikati, Âşık Veysel'in bir dizesinde, dörtlüğünde ya da ona ait bir sözde görülebilmektedir. Böylece sanal bir dünyada, insanlar birbirlerinin yüzünü görmese, fiziken varlığını bilmese dahi bir grubun üyesi/halk olma gerçeğini hatırlamaktadır. Sosyal bir varlık olan insan için gruba aidiyet hissi hem halkı oluşturan bağların güçlenmesi hem de bireyin psikolojik olarak rahatlamasına vesiledir (Alptekin, 2011: 15-24). Instagram ve Twitter/X'te Âşık Veysel'in doğum yıldönümü kutlamaları ya da ölüm yıldönümlerinde paylaşılan özlem ve anma mesajlarında herhangi bir topluluğu halka dönüştüren ortak paydanın görünürlüğü netleşmektedir. Bahsi geçen bu hususlar sosyal medyanın konuyla ilgili sosyo-kültürel işlevlerinin bir tezahürüdür.

Twitter/X, bir sosyal medya aracı olarak siyasal, ideolojik görüş ve paylaşımların bildirimini hususunda diğer sosyal medya araçlarına göre daha fazla ve yaygın kullanılmaktadır (Demren ve Türkmen, 2023: 62). Hakikat olmadığı düşünülen ya da eksik verilen bilgilerde bilgiyi paylaşan kişiler ağır eleştiriler almaktadır. Bunun bir örneğine Instagram'da rastlanmaktadır. Sunay Akın, katıldığı bir programda Âşık Veysel'e ilgili bir anekdot anlatır. Anekdot, âşığın kaçan ilk eşi Esmâ'nın kaçıışı ile ilgilidir. "dogrula" adlı instagram hesabında anekdotun doğruluğu hakkında bir gönderi paylaşılır ve anlatılanların doğru olmadığı belirtilir. Bu gönderinin altındaki

yorumlarda Akın'a verdiği bilgilerden dolayı ağır eleştiriler yapılmaktadır. Bazı yorumlarda ise Sunay Akın'a destek verilmektedir.

"Sunay Akın'ın çoğu hikayesi kurgu zaten. Kaç oldu yalanını yakaladılar yine aynen devam" ("c*****i" adlı instagram hesabı).

Sunay Akın da yıllarca çoğu böyle fasa fiso gerçek olmayan hikayeleri beceremediği ses tonuyla anlatıp yer edindi. Sorsan ülke aydınları arasında gösterilir. Türkiye'ye hoş geldiniz." ("e*****1" adlı instagram hesabı).

@a*****1 ek olarak iki değerli insanın bazı konulardan emin olmadan konuştuğunu da sanmıyorum bunuda eş geçmeyelim bence ve kesinlikle başkaları ile karıştırılmamalı.. ("f*****n" adlı instagram hesabı).

Yukarıdaki örnekler, bir konuda yapılan paylaşımların doğrudan siyasal eleştiri, propaganda işlevi görebileceği gibi bilgiyi veren kişiye de bu işlevin dönebileceğini göstermektedir. Sosyal medyanın siyasal işlevi, özellikle Âşık Veysel'in mezhebi ekseninde görünür hale gelmektedir. Âşığın Alevi kimliğini kullanarak halkı âşığa karşı ya da aynı halkın üyesi olan bireyleri mezhepleri dolayısıyla birbirlerine karşı kışkırtmaya, kutuplaştırmaya, suçlamaya çalışan paylaşımlar ve mesajlar görmek mümkündür. Bazen siyasallaşma Âşık Veysel'den yola çıkarak bir grubun propagandasını yapmak şeklinde de gerçekleşmektedir.

"Peki. Âşık Veysel e kimler tarafından ne sebeple dayak atıldı. Bunu da açıklarmisiniz. Bakalım buna cesaretiniz var mı?" ("n*****5" adlı instagram hesabının "dogrula" hesabının gönderisine yaptığı yorum.).

Âşık Veysel'in "Kara Toprak" şiiri İngilizceye çevrilerle "@paris_critical" adlı Twitter/X hesabında "Dark Earth" adıyla yayınlanmıştır. Burada dikkat çekici olan hususlardan biri Âşık Veysel'den Alevi halk şairi olarak bahsetmeleridir. Âşık Veysel, bir Alevi köyünde, Türk kültürünün zenginliklerinden biri olan Alevi kültür potasında yetişmiştir. Ancak onun şiirlerinde işlediği konulara bakarak Alevi olduğunun anlaşılması pek kolay değildir. Zira âşığın eserlerinde Alevi-Bektaşî geleneğe mensup diğer şairlerin şiirlerindeki gibi Alevilik ile ilgili olgu, şahıs, konu ve benzerine rastlanmamaktadır (Kaya, 2011: 48-50). Kısaca Âşık Veysel bu kimliğini şiirlerinde vurgulamamayı seçmiştir. Genelde şiirlerinde özelde ise İngilizceye çevrilmiş olan Toprak şiirinde âşığın üzerinde durduğu hususlardan hareketle onun hümanist, tabiata âşık bir halk şairi olduğunun belirtilmesi beklenilmektedir. Zira "Allah birdir Peygamber Hak / Rabbü'l-âlemin'dir mutlak / Senlik benlik nedir bırak" (Kaya, 2011: 186); "Beni hor görme gardaşım / Sen altınsın ben tunç muyum / Aynı vardan var olmuşuz"(Tutu, 2008: 546) dizelerinin sahibi olan bir zatın hangi mezhep ya da dinden olduğu fark etmeksizin bunu vurgulamaktan kaçınması anlaşılabilir. Zira amaç, ortak kültürel değerlere sahip bir halk olduğuna hakikate odaklanılmasıdır. Halk

nezdinde Âşık Veysel'in inanç kimliğinin belirtilmesinde ya da vurgulanmasında da bir mahsur olmadığı anlaşılmaktadır. Ancak burada özellikle onun mezhebinin belirtilmesi, istenildiğinde bu noktadan hareketle siyasi bir boyut oluşturulabileceğini gösterme düşüncesini ya da amacını akıllara getirmektedir.

Sosyal medyadaki post ve paylaşımlar, başka hesaplarca görüntülediği, beğenildiği, takip edildiği ve paylaşıldığı oranda paylaşım sahiplerine maddi kazanımlar sağlamaktadır. Söz konusu kazanımların, kimi zaman doğrudan uygulama tarafından kimi zaman ise hesabın etkileşimi dolayısıyla hesap sahibine verilen reklam ücretleri gibi vesilelerle dolaylı olarak elde edildiği fenomenlerce dile getirilmektedir. Âşık Veysel'in tanınmış ve halk tarafından sevilen bir isim olması hasebiyle yukarıda bahsedilen kazanımları elde etmek için ona, şiirlerine ve onun görsellerine yer verilmesini etkilemektedir demek yanlış olmasa gerektir.

Sonuç ve Öneriler

Âşık Veysel'in 21. yüzyılda halk muhayyilesinde ve kültürel belleklerdeki yerini yansıtan kaynaklardan biri de dijital kültürdür. Dijital kültürün uzantılarından olan sosyal medya hesaplarındaki veriler, konuyla ilgili genel bir tablo çizmektedir. Sözü edilen verilerden hareketle halkın Âşık Veysel'i, duygularının tercümanı, hümanist, tabiat sevdalısı, mütevazı, dürüst bir halk şairi olarak kabul ettiği anlaşılmaktadır. Dijital kültür, âşığının görünürlüğü ve tanınırlığı üzerinde de etkilidir. Ancak söz konusu görünürlük dijital kültürdeki sosyal medya mecralarında bazen eksik ya da yanlış bilgiler üzerine inşa edilmektedir.

Dijital kültürün sosyal medya araçlarından olan Instagram ve Twitter/X'te Âşık Veysel ile ilgili paylaşımlardan/gönderilerden hareketle denilebilir ki halk nezdinde Âşık Veysel, sevilen, sözlerinin doğruluğu 21. yüzyılda bir kez daha görülmüş, tavsiyelerinin değeri anlaşılmış özelele adından söz edilen Türk kültürünün değerli bir simasıdır. Onun şiirlerinden dize ve dörtlük(ler) kültürel belleklerden dijital kültür ortamına aktarılmaktadır. Eşi Esmâ'nın kendisini terk edişi gibi hayat hikâyesinden bazı kesitler, Şarkışlalı (Sivaslı) oluşu, sanatı, eserleri, fiziki gözlerinin kapalı ama ruh/kalp gözünün açık oluşu onunla ilgili bilinen/hatırlanan unsurlardandır.

Sanal dünyanın yaygın kullanılan ve etkili sosyal medya hesaplarından olan Instagram ve Twitter/X'te Âşık Veysel'le ilgili doğru bilgiler ve paylaşımlar daha ziyade resmî kişi ya da kurumlara ait hesaplarda yapılmaktadır. Bireysel hesaplar, yanlış bilgileri ortaya atma noktasında çok etkili olmasa da yayma konusunda tersi bir duruma kaynaklık etmektedir. Bu nedenle sosyal medyada özelden Âşık Veysel genelde ise şair ve âşıklara ait şiir/dörtlük/dize ve onlarla ilgili anekdotlar paylaşılardan önce kısa bir araştırma yapılarak bilginin doğruluğunu teyide gayret edilmelidir. Söz konusu gayret kapsamında özelden Âşık Veysel, genelde ise yaşayan ya da vefat etmiş önemli âşıklar ve şairlerin şiirleri, hayat hikâyeleri vb. hakkında

doğru paylaşımların yapılması, onlarla ilgili dijital kültürdeki bilgilerin, paylaşımların takip edilerek eksik veya hatalı olanların düzeltilmesi için resmî kurumlarca ilgili âşık adına sosyal medya hesapları açılabilir. Bu hesapların içerikleri, üniversite ya da T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı veya Bakanlığa bağlı kültür müdürlükleri kontrolünde geliştirilebilir. Akademik destek verilerek konuyla ilgili doğru bilginin dijital kültüre aktarımı, burada görünür hale gelmesi sağlanabilir.

Âşık Veysel'in sosyal medya hesaplarındaki görüntüsünde çocuklara yönelik içerikler tespit edilememiştir. Oysa onun toplumun her kesimine ve yaş grubuna anlatılması, kültürel hayatımızda Âşık Veysel'in ve temsil ettiği değerlerin varlığını sürdürmesine katkıda bulunacaktır. Konunun önemi dolayısıyla Âşık Veysel'in sosyal medyada çocuklara ve gençlere yönelik içeriklerle de görünür kılınması gerektiği kanaatindeyiz. Bu kapsamda çizgi film/animasyon formatında kısa videolar ve görseller hazırlanabilir; çocukların sevdikleri çizgi karakterler aracılığıyla Âşık Veysel'in adı, şiirleri, çocukların biliş düzeyine, psikolojisine, bedensel ve ruhsal gelişimine uygun bir yapıda bu mecralarda görücüye çıkarılabilir. Zira bilindiği gibi kültürü korumanın yollarının başında onu yaşatmak gelmekte; yaşatabilmek için ise çağın gerekliliklerine göre kültürel olguların doğru biçimde, dozda ve yerinde şekillenmesine gerek duyulmaktadır.

Extended Summary

According to the sources, the tradition of minstrelsy was born or started to take shape in the 16th century in an oral culture environment. However, the tradition has kept pace with the times and preserved its continuity by being created and kept alive first in written and then in electronic cultural environments. Veysel Şatıroğlu, who is known as one of the important and strong representatives of the tradition of minstrelsy in the 20th century, was born as Âşık Veysel in the oral culture environment, and from there he spread his presence to written and electronic culture environments. This study aims to identify and analyse the place of Âşık Veysel in the cultural memory of the 21st century Turkish society based on his visibility in the digital culture environment. In this context, firstly, some keywords were typed into Google and scans were made. Based on the quantitative data obtained through these scans, a general picture of the visibility of Âşık Veysel in the digital world is presented. In order to identify the data on Âşık Veysel in the popular imagination and cultural memories, various scans were conducted on Instagram and Twitter/X. Information on the quantity and quality of the data obtained in the scans is shared and analysed.

For Âşık Veysel in particular and for the deceased âşıks in general, digital culture stands out as a medium of consumption-transmission/reproduction of the art of âşıks. Production itself is not possible for this category of minstrel(s) in digital culture. However, sometimes

information about the minstrels themselves, sometimes their products/works, sometimes their performances can be reorganised in digital culture in terms of quality or quantity. For the living minstrels, digital culture has different functions from those of the deceased minstrels. The basis of this difference lies in the fact that the digital culture environment is not only an important place of performance and consumption for minstrels but also a place of production. The functions undertaken by social media applications in the case of Âşık Veysel can be observed in four main categories: psychological, socio-cultural, political and economic.

It can be said that Âşık Veysel has a considerable recognition in digital culture. One of the sources reflecting the place of Âşık Veysel in public imagination and cultural memories in the 21st century is digital culture. The data in social media accounts, which are one of the extensions of digital culture, provide information on the subject. Based on the aforementioned data, it is seen that the public accepts Âşık Veysel as an interpreter of their feelings, a humanist, a nature lover, a modest, honest folk poet. Digital culture also has an impact on the visibility and recognition of the minstrel. However, this visibility is sometimes built on false or incomplete information in social media channels in digital culture.

Based on the posts/posts about Âşık Veysel on Instagram and Twitter/X, which are social media tools of digital culture, it can be said that in the eyes of the public, Âşık Veysel is a valuable figure of Turkish culture who is loved, the truth of his words has been seen once again in the 21st century, the value of his advice has been understood and his name is mentioned with longing. The verse(s) and quatrain(s) of his poems are transferred from cultural memory to the digital culture environment. Some sections of his life story such as his wife Esmâ leaving him, being from Şarkışla/Sivas, his art, his works, the fact that his physical eyes are closed but his soul eye is open are among the elements known/remembered about him.

In Instagram and Twitter/X, which are widely used and effective social media accounts of the virtual world, accurate information and posts about Âşık Veysel are mostly made in accounts belonging to official persons or institutions. Although individual accounts cannot be very effective in terms of revealing false information, they are the source of the opposite situation in terms of dissemination. For this reason, before sharing poems / quatrains / verses and anecdotes about poets and minstrels in particular and poets and minstrels in general on social media, a short research should be made to ensure the accuracy of the information.

Kaynaklar

Alptekin, D. (2011). Toplumsal Aidiyet ve Gençlik: Üniversite Gençliğinin Aidiyeti Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya: Selçuk Üniversitesi.

- Artun, E. (2009). *Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı*, İstanbul: Kitabevi.
- Çelikten, H. (2019). *Âşıklık Geleneği ve Kültür Değişimleri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi.
- Çobanoğlu, Ö. (1999). "Elektronik Kültür Ortamında Âşık Tarzı Şiir Geleneği Bağlamında Çukurova Âşıkları Üzerine Tespitler", *III. Uluslararası Çukurova Halk Kültürü Bilgi Şöleni Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Adana: Adana Valiliği Yayınları, s.: 246-253.
- Çobanoğlu, Ö. (2000). *Âşık Tarzı Kültür Geleneği ve Destan Türü*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Demren, Ö. ve N. Türkmen. (2023). The Social Media Posts of Turkish Expatriates in Europe in the Context of Netnography, *Cultural Heritage Management in Türkiye*, (Edt.: N. Özdemir, K. Yıldız Altın ve D. İşler Hayırlı), Ankara: Akademi Kültür Yayınları, s.: 52-67.
- Dorson, R. M. (2007). "Folklor ve Fake Lore", (çev.: S. Gürçayır), *Folklorun Sahtesi: Fakelore*, (yay. haz.: S. Gürçayır), Ankara: Geleneksel Yayıncılık, s.: 11-22.
- Durmaz, U. (2020). *Elektronik Kültür Ortamında Bir Âşık: Şemsi Yastıman (20 ve 21. Yüzyıl Âşıklık Geleneği Bağlamında Şemsi Yastıman'ın Hayatı, Sanatı, Eserleri)*, Çanakkale: Paradigma Akademi.
- Durmaz, U. (2021), "Âşıklığın Yeni Cönkleri: Sosyal Medyanın Âşıklar İçin Yeni Bir Yaratma ve İcra Ortamı Olarak Görünümü", *Âşık Sanatı Sempozyumu 2021 Hacı Bektâş-ı Velî Yılı Bildiriler Kitabı*, (edt.: F. Şayhan), Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, s.: 199-220.
- Düzgün, D. (2011). "Âşık Kahvehanesinin Fonksiyonlarındaki Gelişim ve Değişimin Geleneğe Etkileri", *Somut Olmayan Kültürel Miras: Yaşayan Âşık Sanatı Sempozyumu Bildirileri*, (edt.: M. Ö. Oğuz ve S. Gürçayır), Ankara: Grafiker Yayınları, s.: 263-272.
- Ekici, M. (2004). *Halkbilgisi (Folklor) Derleme ve İnceleme Yöntemleri*, Ankara: Geleneksel Yayınları.
- Fidan, S. (2016). *Âşıklık geleneği ve medya endüstrisi üzerine bir araştırma*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Gürçayır, S. (yay. haz.). (2007). *Folklorun Sahtesi: Fakelore*, Ankara: Geleneksel Yayıncılık.
- Kaya, D. (2011). *Âşık Veysel*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Kaya, D. (2020). *Âşık Veysel*, Sivas: Sivas Belediyesi Yayınları.
- Kırık, A. M. ve Altun, E. (2018). "Eğlence Kültürüne Instagram Üzerinden Yaklaşmak: Etiketleme Özelliği Üzerine Bir Çözümleme", *2. Uluslararası İletişimde Yeni Yönelimler Konferansı: Eğlence ve Ürün Yerleştirme Bildiri Kitabı*, (edt.: G. Öztürk, G. Öymen, İ. Eken, S. Aydın, N. Kocabay Şener, E. Tatlı H. Özdemir Çakır), İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi Yayınları, s.: 113-123.
- Kirshenblatt-Gimblett, B. (2007). "Hatalı İkilikler", (çev.: S. Gürçayır), *Folklorun Sahtesi: Fakelore*, (yay. haz.: S. Gürçayır), Ankara: Geleneksel Yayıncılık, s.: 51-70.
- Oğuz, M. Ö., Ölçer Özünel, E., Gürçayır Teke, S., Erdal T. ve Baki Nalcioğlu, Z. S. (edt.). (2018). *İnternet Folkloru: Netlore ve Netnografi*, Ankara: Geleneksel Yayıncılık.
- Özdemir, N. (2008). *Medya Kültür ve Edebiyat*, Ankara: Geleneksel Yayıncılık.
- Özdemir, N. (2017). *Kültür Bilimi ve Yönetimi*, Ankara: Grafiker Yayınları.
- Özdemir, N. (2021). "Âşıklık Geleneği ve Kültürel Patronajlık", *Doğan Kaya Armağanı 70. Yaş Hatırası*, Sivas: Vilayet Kitabevi, (edt.: S. S. Yılmaz, H. Çelikten ve E. Kaan Çelikten), C.: 2, s.: 1023-1065.

- Özdemir, M. (2021a). “Âşık Kahvesinden Medyaya Doğru Bir Gelenek Yolculuğu: Gümüşhaneli Âşık Kul Nuri”, *Doğan Kaya Armağanı 70. Yaş Hatırası*, (edt.: S. S. Yılmaz, H. Çelikten ve E. Kaan Çelikten), Sivas: Vilayet Kitabevi, C.: 2, s.: 999-1021.
- Özdemir, M. (2021b). “Kültür Mühendisliği Bağlamında Halkbilimi ve Dijitalleşme”, *Dijital Kültür 3*, (Edt.: U. Durmaz), İstanbul: Arı Sanat Yayınları, s.: 85-112.
- Özdemir, Y. (2021). “Post-Truth ve Folklor: Hakikat Sonrası Dönemde Gelenek Bilgisinde Sapmalar”, *Dijital Kültür 3*, (edt.: U. Durmaz), İstanbul: Arı Sanat Yayınları, s.: 13-60.
- Pehlivan, G. (2022). “Sanal Ortamda Sümmâni”, *Doğan Kaya Armağanı 70. Yaş Hatırası*, (edt.: S. S. Yılmaz, H. Çelikten ve E. Kaan Çelikten), Sivas: Vilayet Kitabevi, C.: 2, s.: 1109-1126.
- Sakaoğlu, S. (1987). *Ercişli Emrah*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Sezgin, R. (2022). “İnternet Ortamında Âşık Cemal Divanı”, *Culture and Civilization*, 1(3): 59-77.
- Sezgin, R. (2023). “Geleneğin Dijital Kültür Ortamına Aktarımı Bağlamında “Âşıklar Kahvesi””, *Folklor Akademi Dergisi*, C.: 6, S.: 1, s.: 12, s.: 12-24.
- Tutu, S. B. (2008). *Âşık Veysel Şatıroğlu (Hayatı, Eserleri ve Müzik Kimliği)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir: Ege Üniversitesi.
- Türkmen, N. (2012). “Çizgi Filmlerin Kültür Aktarımındaki Rolü ve Pepee”, *CÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, C.: 36, S.: 2, s.: 139-158.
- Türkmen, N. (2023). “Kültür Endüstrileri Bağlamında Çocuklara Kültür Aktarımı İçin Bir Kaynak: Ömer Seyfettin Hikâyelerinin Dijitale Adaptasyonu”, *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 35: 356-375.
- Uçar, A. K. (2023). “Dijital Kültür: Aradığınız Hakikate Şu Anda Ulaşılmıyor...”, *Dijital Çağın Yansımaları*, (edt.: A. K. Uçar), Konya: L-T Literatürk Akademia Yayınları, s.: 11-26.
- URL-1: <https://www.aa.com.tr/tr/yasam/asik-veyselin-torunu-gunduz-satiroglu-arsivini-paylasmaya-hazirlaniyor/2541320> (Erişim: 10.10.2023).
- URL-2: <https://www.antoloji.com/dusman-belli-degil-dost-belli-degil-3-siiri/> (Erişim: 10.10.2023).
- URL-3: <https://www.malumatfurus.org/inan-sana-degil-kastim-cahille-sohbeti-kestim/> (Erişim: 10.10.2023).

Notlar

- ¹ Konu ve adlandırmalarla ilgili daha fazla bilgi için bkz.: Oğuz vd. (2018); Demren ve Türkmen (2023: 54).
- ² Konuyla ilgili bazı örnek çalışmalar için bkz.: Fidan (2016); Çelikten (2019); Durmaz (2020 ve 2021); Özdemir, M., (2021a); Pehlivan (2022) ve Sezgin (2022 ve 2023).
- ³ Veriler, 27.09.2023 tarihinde yapılan taramalar neticesinde elde edilen sonuçları içermektedir.
- ⁴ Dijitalde herhangi bir konu hakkında yapılan taramalarda yazıma dikkat edilmesi gerektiğini gösteren bir tablo ile karşılaşmıştır. Âşık sözcüğünün doğru yazımıyla yapılan taramanın verileri ile yanlış yazımıyla yapılan tarama sonucu elde edilen veri sayısında büyük bir fark vardır. Bu durum sanal dünyada yazım ve imlâya pek fazla dikkat edilmediğinin bir göstergesidir. Aynı zamanda taramalarda doğru yazımın yanı sıra galat-ı meşhur yazımların/ ifadelerin de kullanılması gerekliliğini vurgulamaktadır. Bu durumun nedenleri, eksikleri, kaybettirdikleri vb. bu çalışmanın konusundan bağımsız olduğu için burada bu hususlara değinilmemektedir.
- ⁵ Örneğin 1990’larda üne kavuşmuş ve günümüzde de popülerliğini koruyan, müzik listelerinde çok dinlenenler arasında yer alan pop müzik sanatçılarından bazılarının isimleri ile yapılan Google taramalarında karşılaşılan veri sayıları şunlardır: Mustafa Sandal 4 milyon 480 bin; Sertap Erener 490 bin; Candan Erçetin 1 milyon 270 bin.
- ⁶ Yukarıda tırnak içinde gösterilen başlıklar, Instagram uygulamasına ait kategorileri ifade etmektedir. Başlıklar, tarafımızca oluşturulmamış; uygulamanın kendi adlandırmalarıdır.
- ⁷ Veriler Instagram’da 25.10.2023 tarihinde yapılan taramalardan elde edilen sonuçları kapsamaktadır.
- ⁸ Söz konusu hesaplara takip isteği gönderilmiş ancak istek, hesap sahiplerinin çoğu tarafından kabul edilmemiştir. Gizliliğin esas

tutulduğunu belirten bu kapsamdaki bazı hesapların profil yazılarından herkesin hesap takip isteğine olumlu cevap verilmediği de anlaşılmaktadır. Ancak kabul edilen takip talepleri neye göre belirlenmektedir bununla ilgili net bir veri mevcut değildir. Takipçi sayısı Instagram’ın genel algoritması dikkate alındığında fazla olmayan, 40 ila 7 bin arasında değişen bu hesaplarda paylaşılan içerikler ve içerik paylaşan kullanıcılar hakkında net bilgiler elde etmek mümkün olmamıştır.

⁹ Veriler, Instagram’da 10.10.2023 tarihinde yapılan taramalardan elde edilmiştir.

¹⁰ Etiket kavramı ve işlevleri ile ilgili bilgi için bkz.: Kırık ve Altun (2018).

¹¹ Veriler 10.10.2023 tarihindeki Instagram taramasına aittir.

¹² Âşık Veysel’in ilk eşi Esmâ, âşiği terk edip azapları Hüseyin ile kaçmıştır. Anekdot Esmâ’nın kaçacağı hissedilen Âşık Veysel’in onun ayakkabısına para koyması ile ilgili bir iddia hakkındadır. İddia ile ilgili anekdot hakkında bilgi için bkz.: Kaya (2011: 25).

¹³ Kaya, âşiğin ilk eşi Esmâ tarafından G. Öz’e anlatıldığını söylediği konuyla ilgili anekdota “Âşık Veysel” adlı çalışmasının ikinci baskısı (2011: 25)nda yer vermektedir. Ancak Kaya, çalışmasının üçüncü baskısı (2020)nda bu anekdotun yer aldığı kısmı çıkartmıştır. Söz konusu durum anekdotun doğru olmadığını gösteren unsurlardan biri olarak kabul edilebilir.

¹⁴ Türk halk şiirinde genel olarak şiire isim ya da başlık vermek geleneğe yoktur. Bu nedenle şiirlerden bahsedilirken literatürde şiire ad olarak ilk mısraının kullanıldığı görülür. Ancak halk arasında bazı şiirlerin ayakları ya da ayak da geçen bir sözcük şiire isim olarak anılır. Buradaki örneklerde halk arasında şiir, ilk mısraı ile anılmadığı ve şiirin halk tarafından bilinen/anılan adı ile ilk mısraı farklı olduğu için her ikisi birlikte verilmektedir.

¹⁵ Türkçeye “geleneğin/folklorun sahtesi”, “sahte gelenek/folklor”, “yapay gelenek/folklor”, “icat edilmiş gelenek/folklor” vb. şekillerde çevrilen fakelore ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz.: Gürçayır (2007).